

Samen bouwen aan de toekomstige Kerk

De rooms-katholieke Kerk staat op een uniek punt in haar bestaan. In West-Europa neemt het aantal katholieke gelovigen al enige decennia af. De oorzaak is veelzijdig en één concrete oplossing is er niet. Maar de gevolgen zijn voelbaar voor iedereen. Als gelovigen moeten we deze ontwikkelingen accepteren, zonder hopeloos te worden. Want hoewel onze Kerk er anders uit zal gaan zien, heeft ze wel degelijk een toekomst! Met elkaar mogen we die toekomst bewust vormgeven. De rijkdom van de rooms-katholieke Kerk is de verscheidenheid aan mensen en culturen, in de eenheid van geloof. Onze eenheid in verscheidenheid bouwt Christus' Kerk op.¹ En daarin nodigen we iedereen uit om mee te bouwen. Want we zijn Samen Kerk!

De serie 'Samen bouwen aan de toekomstige Kerk' wil de ontwikkelingen in de Kerk van Bisdom Haarlem-Amsterdam in beeld brengen. De explainervideo zet de feiten en cijfers op een rij, ingebed in de ervaringen van parochianen. In vijf vervolginterviews vertellen deze parochianen uitgebreid over hun inzet. Allemaal zijn zij actief als vrijwilliger: in parochiebesturen, locatieraden, gemeenschapsopbouw, catechese en caritas. Ieder van hen vertelt over de eigen ervaringen in de Kerk in ons bisdom; een Kerk waar zij op hun eigen manier aan bouwen, zelfs als dat betekent dat ze hun dierbare kerkgebouw moesten sluiten.

Hoe worden wij
tot een
bloeiende,
katholieke
gemeenschap?

Wat heeft het
jezelf inzetten
voor een
katholieke
parochie voor
meerwaarde?

Waarom willen
mensen
vandaag de dag
bij de
katholieke kerk
horen?

Wat moet er
gedaan worden
als een parochie
niet meer zo
bloeiend is?

In dit 'whitepaper' worden de vertelde verhalen toegelicht, worden achtergronden geschetst en worden verdiepende vragen gesteld. Want hoewel alle verhalen herkenbaar zijn, zijn ze niet één op één te vertalen naar elke parochie. Daar is maatwerk voor nodig. Dit whitepaper wil daarin een hulpmiddel zijn, om vrijwilligers (inclusief bestuursleden) en pastorale beroepskrachten samen hun toekomstbeeld te laten creëren. Dat gebeurt door gesprek. Bij ieder interview worden daarom gespreksvragen en tips gegeven. Zo wordt iedereen uitgenodigd mee te bouwen aan Christus' Kerk van de toekomst in bisdom Haarlem-Amsterdam.

De achtergrond

Samenwerking werd bij zijn aantreden als bisschop door Mgr. Jan Hendriks benoemd als kernpunt van zijn beleid.²

‘wij staan als gedoopte en gevormde christenen samen voor dezelfde opdracht, we hebben de roeping elkaar te inspireren en te bemoedigen en concreet onze verbondenheid te beleven. Dat doen we met eerbied en respect voor de verschillende charisma’s, talenten en spiritualiteiten die er in onze katholieke Kerk zijn. Daarbij denk ik aan de vele vrijwilligers die in onze parochies actief zijn. In ons bisdom beleven we de verbondenheid met gelovigen van alle nationaliteiten, met jongeren en ouderen: wij zijn samen dat lichaam van Christus dat de Kerk is, wij vormen samen één gemeenschap.’

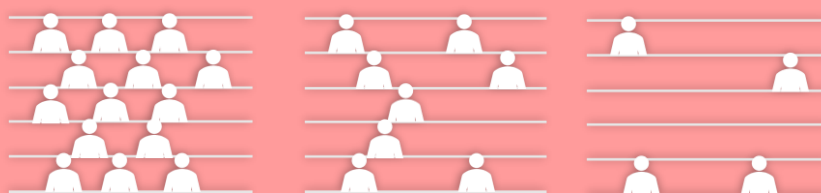
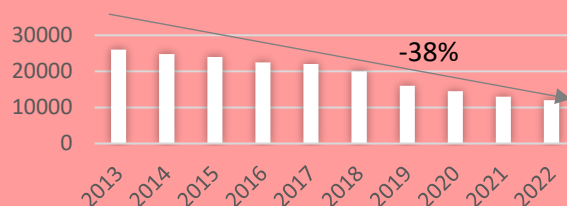
In verbondenheid ons geloof beleven als één gemeenschap, betekent allereerst dat we elkaar kennen. Daarvoor is in gesprek gaan met elkaar over ons geloof en over onze verbondenheid daarin noodzakelijk. Pas dan kunnen we samenwerken om de Kerk op te bouwen.

Samenwerking is nodig

De cijfers tonen aan dat actie nodig is: de laatste 10 jaar is het aantal actieve kerkgangers in Bisdom Haarlem-Amsterdam gedaald met 38%.³ In 2022 waren er nog 11.000 actieve kerkgangers in ons bisdom. Met het doorzetten van deze trend zijn er in 2030 nog 5000 actieve kerkgangers. Met de 160 kerkgebouwen die er nu zijn, zou dat betekenen dat er gemiddeld 30 actieve kerkgangers per kerk zijn. De organisatie van pastoraat, evangelisatie, liturgie, diaconie, catechese, maar ook het beheer en het (financiële) onderhoud van de gemeenschap komt dan allemaal op de schouders van deze 30 gelovigen terecht. Dat is niet realistisch. Op deze manier verdwijnen de rooms-katholieke gemeenschappen. De enige optie om dit tij te keren, is dat we over parochiegrenzen heen samenwerken om de rooms-katholieke Kerk in ons bisdom in de toekomst te behouden en om haar te laten bloeien.

Gemiddeld aantal kerkgangers

(bron: KASKI)

2013

2022

2030

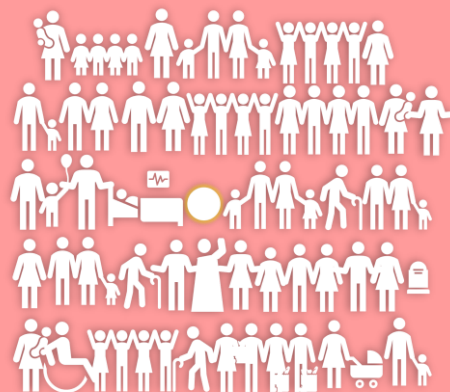
Het toekomstbeeld: verschillen overstijgen, samenwerken, opbouwen

De Kerk van de toekomst zal met minder kerklocaties grotere regio's bedienen. In Bisdom Haarlem-Amsterdam zetten we in op centrale plekken waar gelovigen per regio samenkomen.⁴ Op deze centrale plekken zullen liturgie, catechese en ontmoeting worden georganiseerd. Mensen worden zo uitgenodigd om elkaar op geloofsniveau te leren kennen. Pastoraat, caritas en missionaire evangelisatie zullen meer lokaal worden georganiseerd door gelovigen, die daarvoor worden toegerust in de gemeenschap van de

EXPLAINER VIDEO

centrale kerk. Zo wordt iedere gelovige aangespoord zich actief in te zetten voor de gemeenschap en het geloof te delen. Het opbouwen van een centrale, regionale geloofsgemeenschap gaat natuurlijk niet vanzelf.⁵ Het elkaar leren kennen, het ontdekken en overbruggen van onderlinge verschillen, het elkaar steunen in moeilijke momenten, het elkaar sterken in een opbouwende samenwerking en samen naar buiten toe treden: het zijn stappen waar gelovigen doorheen gaan bij samenwerken van gemeenschappen. Het zijn ook deze stappen die de meeste inzet, durf en lef vragen van de gelovigen.

Het bewust worden van de noodzaak aan verandering en van de stappen die het veranderproces inhoudt, is het begin van het samen bouwen aan de toekomstige Kerk. We mogen ons daarin laten helpen door de Heilige Geest.

Activatie en bemoediging: gebruik van de serie en whitepaper

Het is duidelijk: dit proces van samenwerking gaat over mensen – en niet over gebouwen. Daarom moeten de mensen hierin aandacht krijgen. Dat kan het beste als we met elkaar in gesprek gaan: over de actuele stand van zaken en hoe we de toekomst samen vorm gaan geven. De serie ‘Samen bouwen aan de toekomstige Kerk’ geeft hiertoe een aanzet. Eveline, Hans en Ad, Marja, Vurgenie en Duncan en Francine vertellen hun ervaringsverhalen, die voor iedereen wel herkenbaar zijn. In deze whitepaper worden de ervaringen ingebed in een stukje theorie, en worden besprekingsvragen gegeven.

Gebruik in groepen:

1. Stel gespreksgroepen samen van 4 tot 7 personen.
2. Bid vooraf samen een gebed tot de heilige Geest, zoals bijvoorbeeld het synodegebed.⁶
3. Kijk samen de explainer en bespreek de volgende vragen:
 - Waar staat jullie gemeenschap in het veranderproces? (zie ook pag. 9) Waarop baseer je dit antwoord?
4. Aan de hand van de whitepaper: welk interview representeert het beste waar jullie staan?
5. Kijk samen dit interview.
6. Lees de pagina van de whitepaper over het betreffende interview en bespreek de vragen.
7. Bekijk samen wat je kunt doen om verder te bouwen aan de toekomstige Kerk.

We hebben echt de tijd genomen om elkaar te leren kennen

Hoe worden wij
tot een
bloeiende,
katholieke
gemeenschap?

Eveline van Arem (Den Helder), gemeenschapsopbouw, vertelt over samenwerking over parochiegrenzen heen: “Het is ons heel duidelijk dat we de krachten moeten bundelen”

Eveline is parochiaan in de regio Noordkop (Den Helder, Schagen, Julianadorp, Breezand, Anna Paulowna). De gelovigen in de verschillende parochies in deze regio zijn hun onderlinge samenwerking aan het versterken. Dat betekent het bundelen van krachten, ondanks dat men van oudsher grote onderlinge verschillen ervaart in geloofsbeleving. De geloofsidentiteit van de mensen wordt dan ook volop uitgedaagd in het samenwerken om een nieuwe gezamenlijke activiteit op te zetten: de familiezonntag.

Zie hier het interview met Eveline: www.kathedraaltv.nl/samen-bouwen-aan-de-toekomstige-kerk

“In iedereen is de Geest zichtbaar aan het werk, ten bate van de gemeente”, 1 Korintiërs 13: 7

Kennismaken: identiteiten uitwisselen

De eerste fase in het proces van samenwerken, is het kennismaken: welke mensen ontmoeten elkaar in de nieuwe situatie? Met wie moet er worden samengewerkt? Als dit niet bekend is, is het starten van het veranderingsproces niet mogelijk. Het is daarom belangrijk tijd en aandacht te besteden aan het kennismaken. Vaak ervaren mensen het als spannend om in een nieuwe groep te komen. Als mensen zijn we sociale wezens die verbinding met anderen nodig hebben. Die verbinding ontstaat doordat we ons voor elkaar openstellen.

Onze persoonlijke identiteit wordt voor een belangrijk deel bepaald door de groepen waar we bij horen.⁷ Ook werkgroepen in parochies zijn belangrijk voor de identiteit van de vrijwilligers. Zij doen het werk vanuit persoonlijke drijfveren en talenten. Hun werk dient daarnaast een groter gemeenschappelijk doel. Zo bepaalt de werkgroep vaak hoe zij zichzelf deel van de gemeenschap voelen. Het is daarom logisch dat bij de vorming van nieuwe werkgroepen mensen tijd nodig hebben om duidelijkheid te krijgen over hun plek in de groep, hun rol en werkzaamheden, en de onderlinge samenwerking met andere vrijwilligers.

Door tijd te nemen om elkaar goed te leren kennen, wordt het opstarten van nieuwe werkgroepen makkelijker. Daarin mag ook het grotere doel worden (h)erkend: een werkgroep heeft niet alleen een bepaalde taak tot doel, maar is ook een gemeenschap in zichzelf. En die gemeenschap is onderdeel van de parochie en daarmee van Christus' Kerk. De basis daarvoor wordt tijdens de kennismaking gelegd.

Gespreksvragen:

- Wat betekent jouw inzet voor de Kerk voor jou? Wat ontvang je erdoor?
- Hoe vul jij anderen aan? Waar stel jij je kwetsbaar op?
- Wat is voor jou belangrijk in je inzet voor de Kerk?
- Wat heeft God jou meegegeven om mee te nemen in je werkzaamheden en in je samenwerking met anderen?

Tip:
Erken onderlinge
verschillen.
Zoek daarnaast
naar
overeenkomsten;
tussen mensen en
gebruiken.

Wat heeft het
jezelf inzetten
voor een
katholieke
parochie voor
meerwaarde?

De centrale kerk moet
aantrekkelijk zijn. Trekkraft,
noemen we dat.

Ad Verkleij en Hans ten Rouwelaar (Amstelveen), parochiebestuur, vertellen
over de samenvoeging van gemeenschappen: “De parochianen komen ook
voor elkaar”

Ad en Hans zijn vicevoorzitter en secretaris van het parochiebestuur van de H. Mariaparochie in Amstelveen en omstreken. De parochie is in 2014 ontstaan na een fusie, maar het fusieproces is nog steeds gaande: de gemeenschappen zijn nog volop naar elkaar toe aan het bewegen. Het parochiebestuur heeft, na verschillende consultaties van de gemeenschap, de richting waar men naartoe wil vastgesteld: in één centraal kerkgebouw de gemeenschap een duurzaam thuis geven. Binnen dat kader worden parochianen opgeroepen ook zelf initiatieven te nemen om die centrale kerk met haar gemeenschap vorm te geven. ‘Trekkraft’, noemt men dat. Hoe de aanwezige krachten in de parochie-organisatie gestructureerd worden, vertellen Ad en Hans.

Zie hier het interview met Ad en Hans: www.kathedraaltv.nl/samen-bouwen-aan-de-toekomstige-kerk

“Waar twee of drie mensen in mijn naam samen zijn, ben ik in hun midden”, Matteüs 18:20

Herinrichten van inzet: het opnieuw structureren van de inspanningen die mensen leveren

Wanneer parochies gaan samenwerken of fuseren, worden de mensen en middelen samengevoegd. Werkgroepen, die vaak een jarenlange geschiedenis hebben (denk aan koren), moeten opeens gaan samenwerken met andere werkgroepen. Dat is allemaal nodig om de nieuwe parochiegemeenschap te vormen. Parochiebestuurders hebben daarin een faciliterende rol, waarin zij een beschreven protocol volgen.⁸ Het is belangrijk te zien wat er gebeurt tussen mensen wanneer samenstellingen van werkgroepen veranderen en daar in te helpen.

Doorgaans doorlopen groepen de volgende fases als zij een nieuwe samenstelling krijgen:⁹

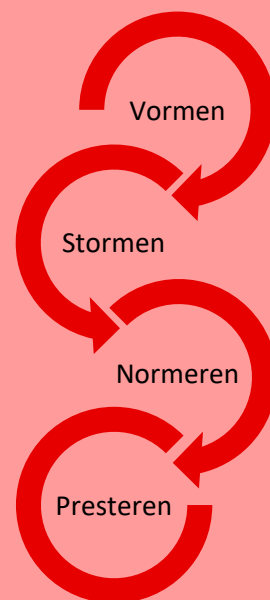
1. Vormen: het proces van kennismaken door de groepsleden
2. Stormen: de onderlinge ‘strijd’ die kan ontstaan in het vinden van ieders eigen rol
3. Normeren: het impliciet en expliciet bepalen van de regels (normen) in de groep
4. Presteren: het bereiken van doelen en het neerzetten van de taak.

De fases volgen elkaar op, maar het is niet zo dat een groep pas doorgaat met presteren als de groepsnormen duidelijk zijn. Als de groepsnormen duidelijk zijn, gaat de samenwerking soepeler.

Gespreksvragen:

- Welk gezamenlijk doel zie jij voor jouw (werk)groep?
- Wat is volgens jou nodig om prettig met elkaar te werken?
- Welke rol speelt deze (werk)groep in de grotere gemeenschap?
- Hoe wordt de gemeenschap tot een wijngaard waarin ieder goed kan werken, vieren en geloven?

Tip:
Informeel leiders
hebben het
vertrouwen van de
groep. Hun steun
bij veranderingen
is belangrijk.

We moeten echt zorgen dat we het met elkaar op een goede manier kunnen afsluiten

Marja Hin (Bloemendaal), lid van de parochieraad, vertelt over kerksluiting: “We hebben ons verdriet met elkaar gedeeld”

Wat moet er gedaan worden als een parochie niet meer zo bloeiend is?

De sluiting van het kerkgebouw in Bloemendaal was in de zomer van 2022. Marja Hin vertelt hoe de parochieraad dit besluit zelf nam. Nadat de raad de parochianen in het besluit had betrokken, heeft de parochiegemeenschap samen het proces van sluiting uitgewerkt. Op verschillende koffiemomenten konden parochianen inlopen om hun vragen te bespreken. Ook werden brieven over de voortgang rondgestuurd om iedereen betrokken te houden. Zo werd toegewerkt naar een afscheid; een feestelijke viering op 3 juli 2022, ‘want we wilden het feestelijk afsluiten. Het voornaamste was dat we dit met elkaar hebben beleefd.’

Zie hier het interview met Marja: www.kathedraaltv.nl/samen-bouwen-aan-de-toekomstige-kerk

“Ik laat jullie vrede na; mijn vrede geef ik jullie, zoals de wereld die niet geven kan. Maak je niet ongerust en verlies de moed niet.” Johannes, 14: 27

Afscheid nemen: kerksluiting als rouwproces

In het veranderproces is het loslaten van het oude een grote, maar belangrijke stap. Zonder het oude los te laten, kan er geen ruimte voor het nieuwe ontstaan. Dat loslaten kan alleen goed gebeuren, als er tijd en aandacht wordt genomen voor het afscheid nemen.

Rouw is het emotionele proces dat ontstaat als reactie op een ingrijpende verandering of verlieservaring.¹⁰ Hoe sterker de verandering of het verlies samenhangt met iemands identiteit, hoe groter de rouwreactie. De emoties die met rouw gepaard gaan, zijn o.a. verdriet, verbijstering, ongeloof en woede. De natuurlijke reactie van mensen is dat zij deze negatieve emoties willen vermijden. Het is daarom niet gek dat in de fase van afscheid nemen mensen zich verzetten of afhaken.

Het sluiten van een kerkgebouw moeten we zien als een verlieservaring. Voor velen staat het gebouw symbool voor een deel van de eigen identiteit; als gelovige, maar ook als lid van een gemeenschap die haar eigen plaats heeft in een dorp of stad. Om goed met dit verlies om te gaan, moet actie worden ondernomen. Neem tijd om het afscheid goed vorm te geven. Dat betekent tijdig de feiten onder ogen zien en de betrokkenen hierin meenemen. Transparante communicatie en samenwerking (bijvoorbeeld bij het voorbereiden van een afscheidsritueel) zijn in deze fase van groot belang. Zo kunnen parochianen zich emotioneel voorbereiden. De pijn zal er altijd zijn, maar kan zo op voorhand worden verzacht.

Gespreksvragen:

- Waar zie jij het meest tegenop bij sluiting van de kerk?
- Wat troost jou in dit proces van sluiting?
- Wat heb jij nodig van medeparochianen in dit proces?
- En wat heb je nodig van het pastorale team?
- Hoe kun jij anderen steunen in het proces van kerksluiting?

Tip:
benoem de emoties, want die mogen er zijn. Ieder mens gaat er anders mee om. Blijf hoopvol, want niemand blijft alleen achter.

Tip:
Plan tijdig de sluitdatum. Als deze datum concreet is, kan men (emotioneel) naar een afscheid toewerken.

Als het er niet is,
moet je het zelf maken

Waarom willen mensen vandaag de dag bij de katholieke Kerk horen?

Vurgenie Bregieta en Duncan Tol staan ieder op eigen manier midden in de Kerk. Dat is voor beiden een heel bewuste keuze geweest, die mede bepaalt wie ze zijn als mens.

Vurgenie probeert door haar inzet mensen samen te brengen in het zoeken naar antwoorden. Daarvoor heeft ze geen eigen, vaste parochie nodig; ze voelt zich thuis daar waar ze de aanwezigheid van God ervaart. Zo heeft ze al catechesegroepen begeleid in Almere en Amsterdam. Het ontvangen van het H. Vormsel was voor haar direct een zending: 'toen had ik het gevoel, ik ben er klaar voor. Ik heb de basis, ik ben officieel volwassen in de Kerk.' Voor Duncan is het katholieke geloof nog zo nieuw, dat hij zichzelf in zijn eigen parochie in Zaandam oriënteert op wat hij zou kunnen doen om zijn geloof handen en voeten te geven. Zowel Vurgenie als Duncan merken dat er in de Kerk veel te doen is en dat goede onderscheiding nodig is om tot een goede inzet te komen. Of zoals Vurgenie zegt: 'Je moet het vanuit het gebed doen. Want als je alles op eigen kracht moet doen, kan dat soms heel zwaar zijn.'

Zie hier het interview met Vurgenie en Duncan: www.kathedraaltv.nl/samen-bouwen-aan-de-toekomstige-kerk

"God heeft ons niet een geest van lafhartigheid gegeven, maar een geest van kracht, liefde en bezonnenheid. Schaam je er dus niet voor om van onze Heer te getuigen." 2 Timoteüs, 1: 7-8

Identiteit vormen: stevige basis van geloof

In onze tijd wordt geloven vaak niet meer 'met de paplepel ingegoten'. We zien daardoor dat geloven een heel bewuste keuze voor mensen is.¹¹ Het is onderdeel van wie we zijn: hoe we onszelf voelen, hoe we denken en hoe we ons gedragen. Het uitdragen van ons persoonlijk geloof is belangrijk voor onze identiteit. Dat uitdragen leren we in de geloofsgemeenschap: daar worden we gevoed en gesterkt om in de wereld ons geloof uit te dragen.

Als de geloofsgemeenschap verandert, of is losgelaten, is het nodig opnieuw stil te staan bij onze levensvragen, zingeving en geloofsovertuigingen. Deze vormen onze diepste identiteit.

Dat gebeurt in relatie: met jezelf, met je naasten en natuurlijk met God. De geloofsgemeenschap vormt een belangrijke voedingsbodem voor deze relaties. We kunnen er onze overtuigingen toetsen en bijschaven. Ook kunnen we daar onderzoeken of er voldoende overeenstemming is met anderen om onszelf als gelovig en als lid van de gemeenschap te ervaren.

Gespreksvragen:

- Hoe heb jij jouw geloofsidentiteit ontwikkeld? Wat waren belangrijke momenten?
- Wat doe je met je geloof? Wat past wel bij jou en wat niet?
- Wat betekent de parochie voor je geloof?
- Zijn er andere gemeenschappen waar jij je bij thuis voelt? Waarom?
- Welke rol speelt je relatie met God hierin?

Tip:
luister naar
elkaars verhaal
over de keuze
voor het geloof

Door samen te werken kun je het gezicht van Christus laten zien.

Hoe kunnen wij
samen sterk
staan en doen
waarvoor wij
hier zijn?

Francine Darguel (Amsterdam), voorzitter van het bestuur van de Parochiële Caritas Instelling Amsterdam West, vertelt over de Caritas als sociaal gezicht van de Kerk.

‘Het doel van de Caritas is om de armen te helpen. Maar wie zijn de armen? Natuurlijk; de mensen die niet genoeg te eten hebben, of niet genoeg kleren hebben. Maar de armen zijn ook de eenzamen of de mensen die ziek zijn. Iets voor deze mensen doen, is het sociale gezicht van de Kerk.’ Dat sociale gezicht is volgens Francine belangrijk, zeker nu. ‘Wij horen veel kritiek op de Kerk en de katholieken. Maar de mensen die ik ken en die niet gelovig zijn, zijn het er allemaal over eens dat bij problemen het de Christenen zijn die zich als eerste inzetten. Wij proberen dat te doen voor de mensen in de buurt en voor heel Amsterdam. Mensen zijn vaak geneigd naar de onderlinge verschillen te kijken. Ik wil juist naar de overeenkomsten kijken. Door zo samen te werken, wil ik laten zien dat de Kerk nog bestaat.’

Zie hier het interview met Francine: www.kathedraaltv.nl/samen-bouwen-aan-de-toekomstige-kerk

“Zoals ons ene lichaam vele delen heeft en die delen niet allemaal dezelfde functie hebben, zo zijn we samen één lichaam in Christus en zijn we, ieder apart, elkaars lichaamsdelen.” Romeinen, 12:5

Identiteit uitdragen: samen meer dan de som der delen.

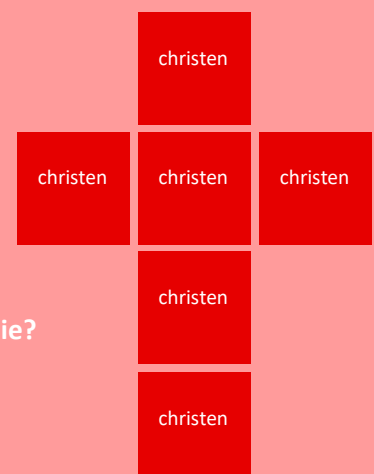
Wanneer de persoonlijke geloofsidentiteit bekend en stabiel is, kan men deze uitdragen. Denken, voelen en doen zijn hierin belangrijk. Iedere Christen is gezonden om zijn of haar geloofsidentiteit uit te dragen, en zo de Blijde Boodschap van Verlossing te verspreiden. Binnen de katholieke Kerk wordt dit uitdragen van de Blijde Boodschap het algemeen priesterschap van alle gelovigen genoemd.¹² De ervaring leert dat mensen elkaar in groepsverband kunnen sterken in dit algemene priesterschap en zo een groter, gezamenlijk doel kunnen bereiken.

Groepen ontstaan omdat mensen het aangaan van het verbond met anderen als zinnig ervaren: door deelname aan de gemeenschap kan men wensen en doelen invullen die individueel niet bereikt kunnen worden. Persoonlijke drijfveren en (geloofs)overtuigingen liggen dus aan de groepsdeelname ten grondslag. Het uitdragen hiervan bepaalt de identiteit van de groep. Dat wordt ook wel het zingevingsniveau van de groep genoemd.

In deze interactie worden ook de verschillen tussen mensen duidelijk. De kracht ligt erin de verschillen niet als bedreiging te zien, maar juist als aanvulling op elkaar. Het overstijgen van elkaars verschillen behoeft vertrouwen.

Gespreksvragen:

- Wat drijft jou je in te zetten voor de Kerk?
- Welke plek geef jij je eigen geloof in jouw vrijwilligerswerk?
- Hoe blijf jij geïnspireerd voor je inzet?
- Welke talenten heb jij gekregen ten behoeve van het verkondigen van het Evangelie?
- Hoe is jouw inzet merkbaar voor anderen, binnen en buiten de Kerk?

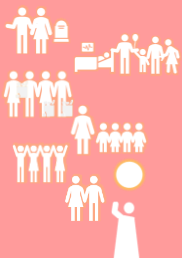
Samen bouwen aan de toekomstige Kerk

Samen bouwen aan de Toekomstige Kerk. Het moge duidelijk zijn: dit proces gaat niet over gebouwen, maar over mensen. Het is in feite het doorlopen van een veranderingsproces, dat zowel ons eigen geloof als onze deelname aan de geloofsgemeenschap raakt. Het kernwoord is dan ook identiteit: hoe identificeren wij ons met de situatie die we moeten loslaten en met de nieuwe situatie? Dit proces van verandering kent grofweg onderstaande fases:

1. Kennismaken: welke mensen ontmoeten elkaar in de nieuwe situatie? Met wie moet er worden samengewerkt? Als dit niet bekend is, is het starten van het veranderingsproces niet mogelijk.
2. Herinrichten van de inzet: welke inzet is er en hoe moet dat in de toekomst eruit gaan zien? Welke zaken worden nog 'op locatie' gedaan en welke zaken worden in breder verband opgepakt? De samenwerking wordt in deze fase geïntensiveerd en structuren worden heringericht.
3. Afscheid nemen: loslaten van de oude structuren is nodig om de stap naar iets nieuws te kunnen nemen. Dit is een moeilijke, maar noodzakelijke stap. Pas als er een vangnet is en een beeld van wat de toekomst moet zijn, kan deze stap gezet worden. Hierin mag niemand vergeten worden; iedereen heeft in de toekomst een plek.
4. Nieuwe identiteit vormen: als het oude is losgelaten, komt er ruimte voor iets nieuws. Hoewel dit in de gemeenschap kan worden beleefd, is dit een fase die ieder individu ook persoonlijk doorloopt.
5. Identiteit uitdragen: wanneer men voldoende stevig in de nieuwe situatie is verankerd, kan deze worden uitgedragen.

Het doorlopen van deze fases is noodzakelijk om verder te kunnen. Dat is niet altijd makkelijk: het kost energie, emoties en tijd om je hiervoor in te zetten. En om elkaar te blijven motiveren om door te gaan. We zijn samen onderweg naar die bloeiende, inspirerende katholieke kerk die mensen voedt:

Waar rouwenden getroost worden
Waar naar zieken en ouderen wordt omgezien
Waar men voedsel inzamelt voor minderbedeelde
Waar kinderen leren over naastenliefde
Waar jongeren hun identiteit ontdekken
Waar echtgenoten worden gesterkt in de liefde voor elkaar
en waar natuurlijk de Sacramenten gevierd worden. Samen.

**In die bloeiende, inspirerende katholieke kerk staan mensen in relatie, met elkaar EN met God.
Dat is waar we aan bouwen; dat is de toekomstige Kerk, die nu al zichtbaar is.**

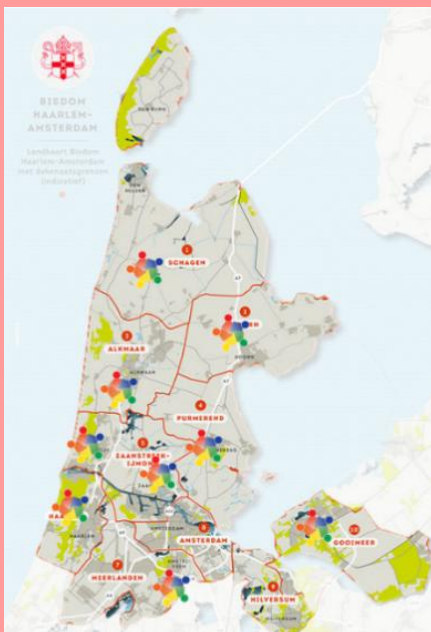
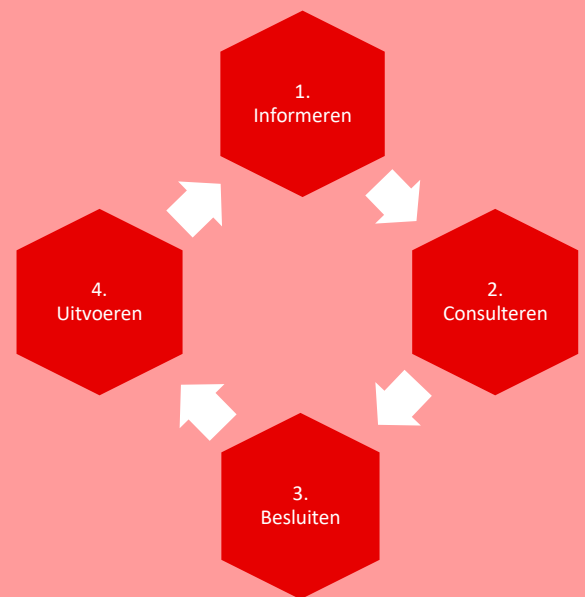
Samen bouwen aan de toekomstige Kerk

Maar hoe gaan we nu de verdere stappen zetten? Want eerlijk: het veranderingsproces loopt soms niet goed.

Begrijpelijk(er)wijs is betrokkenheid voor mensen belangrijk. Immers, door betrokkenheid wordt eigenaarschap gecreëerd. En dat eigenaarschap is dringend nodig om het proces van samenwerking te doorlopen, en de katholieke identiteit van mensen te voeden.

Het besluitvormingsproces naar de toekomst toe, gaat daarom de volgende vier stappen bevatten:¹³

1. Informeren: de gemeenschap wordt geïnformeerd over de harde cijfers. Dit is hoe de gemeenschap er feitelijk voor staat en waarom actie nodig is.
2. Consulteren: tijdens 'consultatiebijeenkomsten' gaat men met elkaar in gesprek over de toekomst: waar staat men nu en waar wil men naartoe? Hoe ziet de samenwerking met anderen eruit? Luisteren is hier het sleutelwoord. De serie Samen bouwen aan de toekomstige Kerk kan hierin helpen – en blijft dus ook beschikbaar op Kathedraal TV.
3. Besluiten: de opbrengsten uit de consultatiebijeenkomsten worden geanalyseerd en een voorlopig besluit wordt genomen door het bestuur. De argumentatie is inzichtelijk en wordt transparant gecommuniceerd aan de parochianen. Een verslag hiervan wordt aan de bisdomstaf gestuurd.
4. Uitvoeren: implementatie van het besluit en daarbij horende integratie. Samenwerken, herstructureren, sluiten, het vormen van een nieuwe identiteit en die vervolgens ook uitdragen; ze komen hierin aan bod.

Zo gaan we samen verder met het bouwen. Vanuit de bisdomstaf is er veel over gezegd. De beleidsnota's Nieuwe Tijden, Nieuwe Wegen (2004)¹⁴, Kerk in een Verander(en)de Samenleving (2016)¹⁵, velerlei brieven en artikelen, maar natuurlijk net zoveel persoonlijke gesprekken met pastores, bestuurders en andere vrijwilligers: het zijn allemaal pogingen om samen de schouders eronder te zetten. Gelukkig werpen de inspanningen absoluut vruchten af!

Binnen het hele bisdom Haarlem-Amsterdam zijn er zo'n 120 parochies. Deze zijn voor een groot gedeelte opgenomen in één van de 24 samenwerkingsverbanden of fusieparochies, die weer zijn verdeeld over 10 dekenaten. Inmiddels is er in alle tien dekenale regio's aanbod van structurele, interparochiële activiteiten zoals familiezondagen.

Het begin is er dus. Maar we zijn er nog niet. We zijn pas klaar als iedere gelovige toegang heeft tot een geloofsgemeenschap waarin de Sacramenten worden gevierd, waar wordt samengewerkt ten gunste van Gods rijk op aarde en waar de gelovigen niet worden herkend aan het gebouw waarin zij samenkomen, maar aan het geloof, de hoop en de liefde die zij uitstralen.

De whitepaper kan worden gedownload op www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl en www.kathedraaltv.nl/samen-bouwen-aan-de-toekomstige-kerk. Video's en whitepaper hebben tot doel het proces van samenwerking tussen gelovigen in parochies in bisdom Haarlem-Amsterdam te ondersteunen. Video's zijn opgenomen in 2023. De genoemde functies en verantwoordelijkheden van de geïnterviewden zijn van het moment van opnemen.

Idee en tekst:

L. Romijn MSc MA BA, vicekanselier

Camera en montage:

P. Koomen

¹ Tweede Vaticaans Concilie, *Lumen Gentium* 13, 21 november 1964, 'Onder alle volken der wereld leeft dus één volk van God, omdat het zijn burgers ontvangt uit alle volken, burgers niet van een aards, maar van een hemels koninkrijk. Want alle gelovigen over heel de wereld zijn met elkaar één in de Heilige Geest, en zo "weet een Romein, dat een Indiër een deel is van hem".'

² [Brief](#) van Mgr. Jan Hendriks als nieuwe bisschop van bisdom Haarlem-Amsterdam, 1 juni 2020.

³ Cijfers zijn overgenomen van Kaski en eerder gecommuniceerd op o.a. de besturenscursus en besturendag. We baseren ons op de cijfers tot 2023 (het jaar waarin de opnames voor deze serie werden gemaakt).

⁴ Bisdom Haarlem-Amsterdam, [Kerk in een verander\(en\)de Samenleving, een gespreksnotitie](#), november 2016.

⁵ Al tijdens het Tweede Vaticaans Concilie werd het overstijgen van onderlinge verschillen binnen de eenheid van de katholieke geloofsgemeenschap benoemd: 'Maar het allereerste vereiste daartoe is, dat wij in de Kerk zelf de hoogachting en eerbied voor elkaar en de onderlinge eendracht bevorderen, met erkenning van alle rechtmatige verscheidenheid, om zo te komen tot een steeds vruchtbaarder dialoog tussen allen, die het éne volk Gods uitmaken, de herders en de andere gelovigen. Immers, wat de gelovigen verenigt is sterker dan wat hen verdeelt: eenheid in het noodzakelijke, vrijheid in twijfel en bij alles de liefde.' (Tweede Vaticaans Concilie, *Gaudium et Spes*, 7 december 1965, [92](#))

⁶ Bijvoorbeeld het gebed van de synode, dat [hier](#) gevonden kan worden.

⁷ Het deel van onze persoonlijke identiteit dat wordt bepaald door de groepen waar we deel van uitmaken, heet onze sociale identiteit. De groep zelf heeft ook een identiteit: de groepsidentiteit. Deze wordt bepaald door het doel van de groep, de gebruiken van de groep en achterliggende normen en waarden, de communicatie in de groep, etc.. Werkgroepen hebben een eigen groepsidentiteit; parochies ook. (Remmerswaal, *Handboek Groepsdynamica*, 2006, 8^e druk, Soest: Nelissen, p. 259-260)

⁸ Zie ook: [communicatieprotocol](#) bij kerksluiting.

⁹ Ook bekend als 'Tuckmans stadia van groepsvorming'. https://nl.wikipedia.org/wiki/Tuckmans_stadia_van_groepsvorming

¹⁰ Rouw is een psychologisch fenomeen dat onderdeel is van lijden. <https://mindkorrelatie.nl/onderwerpen/rouw>

¹¹ Mensen die de bewuste keuze maken zichzelf gelovig te noemen, voelen zich dikwijls minder verbonden met één specifieke gemeenschap. Omdat onze Kerk geografisch georganiseerd is, kan dit problemen met zich meebrengen. Van den Eijnden o.f.m. schreef hoe in de tijd van de H. Franciscus een soortgelijk probleem de rooms-katholieke Kerk kenmerkte. (Van den Eijnden o.f.m., 'Ga, en herstel mijn Kerk', in: *Een Katholieke Kerk met toekomst*, 2012, red. Hellemans, van den Eijnden, Rentinck)

¹² Catechismus van de Katholieke Kerk, [1268](#): "De gedoopten zijn "levende stenen" geworden voor "de bouw van een geestelijke tempel", voor "een heilig priesterschap" (1 Pt. 2, 5). Door het Doopsel hebben zij deel aan het priesterschap van Christus, aan zijn profetische en koninklijke zending. Zij zijn "een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, Gods eigen Volk, bestemd om de roemruchte daden te verkondigen van Hem die (hen) uit de duisternis heeft geroepen tot zijn wonderbaar licht" (1 Pt. 2, 9). Het doopsel maakt de gedoopte het gemeenschappelijk priesterschap van de gelovigen deelachtig."

¹³ Zie het genoemde [communicatieprotocol](#).

¹⁴ Bisdom Haarlem-Amsterdam. [Nieuwe Tijden, Nieuwe Wegen](#), 2004.

¹⁵ Bisdom Haarlem-Amsterdam. [Kerk in een verander\(en\)de Samenleving, een gespreksnotitie](#), november 2016.

Zie voor alle hiervoor genoemde beleidsdocumenten van het bisdom Haarlem-Amsterdam:

https://www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/?p=parochieinfo&ids=parochie_beleidsvisie